StratejiCo.

Krizde İkinci Evreye Girilirken Çok Dikkat Edilecek 5 Konu

Yazar: Yazar: Selim Oktar

8 Nisan 2020

> Bir krizin sönümlemesi için ya öngörülebilirliğinin artması ve/ya kontrol edilebilir hale gelmesi gerekir. Koronavirüs krizinde yolun sonunu görmek için etkili bir ilaç, aşı bulunması ya da toplumsal bağışıklığın oluşması gerekiyor. Henüz bu durumda değiliz. İçinde bulunduğumuz aşama krizin ikinci evresi dediğimiz en tehlikeli aşaması. Her krizin **[5 evresi]** vardır.

[Birinci evrede] kriz ya fark edilmez ya da önemsenmez. Bazen saklanılmaya çalışılır. Ancak gerçek bir kriz kontrol edilemeyeceği için ne kadar uğraşılsa da bir yolunu bulur ortaya çıkar. **Genellikle işletmelerde işler basına yansıdığı zaman artık kontrol edilemeyeceğine kanaat getirilir. Maalesef yöneticilerin birçoğu buna kriz derler.** Ama kriz çoktan başlamıştır. Krizin birinci evresi buraya kadar sürer.

Süreç iyi yönetilirse ikinci evre daha kısa sürer. Yönetilmezse ne olacağına bakalım:

Ana akım medya ne kadar sorumlu davransa da güven azalır. İşin başındaki yöneticilere güven kaybolur, insanlar etraflarındaki kişilerden ve sosyal medyadan bilgilenmeye çalışır. Bir anda bir haber milyonlara ulaşır. Bazen doğru haberler olsa da yalan ve sansasyonel mesajların her zaman yayılma hızı daha fazladır. **Haberin yalan olması değil, kitlelerin ona inanmış olması sonucu belirler.** Eğer bir an önce durum sakinleşmez, daha da yükseleceği beklentisi oluşursa durum vahimleşir. Bu **[ikinci evrede]** öngörü yapılamaması paniği tetikler. **İnsanlar panik halindeyken hayatlarının en kötü kararlarını verirler.** Bu durumun ilacı açık iletişim ve doğru bilgilendirmedir. Durumu olduğundan iyi veya kötü göstermek, yarardan çok zarar getirir. **Biz bu evredeyiz.**

[Üçüncü evre] krizin sönümleme aşamasıdır. Bu evreye geldiğimizi anlamamız için iki gerek ve bir yeter şartın oluşması gerekir. Gerek şartlardan birincisi, krizin ne zaman bitebileceği ile ilgili iyi kötü bir tahminin oluşmasıdır. Yani tünelin ucunun görünmesi gerekir. Salgının artış hızının yavaşlaması ve düşmesi bunun bir göstergesidir. İkincisi, durumun kontrol altına alınabileceğinin anlaşılmasıdır. Yeter şart ise krizden çoğunluğun etkilenmiş olmasıdır. Artık herkes kendisini tek başına kurtaramayacağının farkına varır.

Tam bu noktada işler ve moraller yavaş, yavaş düzelmeye başlar. Sonunda **dördüncü evreye** girilir ve bu yaraların sarılması, hasarın kontrolü aşamasıdır. Bazen büyük krizlerden sonra **beşinci evre** yaşanır. Bu evrede ayakta kalanlar, yeni güç odakları oluşturur ve paylaşım sorunu ortaya çıkar. Eğer bu evre iyi yönetilmezse kriz yeni boyutlara ulaşabilir. Bunun insanlığın yakın tarihinde birçok örneği var. İkinci Dünya Savaşı sonrası Soğuk Savaş ve insanlığı yok etmeye kadar yaklaşan nükleer savaş tehlikesi gibi.

Ben özel sektörde bu tip iki vaka yaşadım. Düşmanım yaşamasın çok zor ve yıpratıcı bir durum.

Şimdi biz ikinci evrede olduğumuza göre şu 5 konuya çok dikkat etmeliyiz:

> **Geçmişin hesabını sorma zamanı değil. Her şey bittikten sonra muhasebesini yaparız.**

> **Sosyal medyaya kızmanın zamanı değil.** Ya olmasaydı? Sosyal yalnızlık idamdan sonra en ağır ceza biçimidir. Neden insanları hapse atıyoruz? Hiç olmazsa şimdi gruplar kuruyoruz eski dostlukları yeniliyoruz. Bunlar bir tür hayatta kalma davranışı. Sadece haber kısmı değil. Ancak özellikle dikkat etmemiz gereken şey, bu içine girmeye başladığımız dönemde kışkırtma ve yalanlara karşı mücadele etmek. Bununla sansürü kastetmiyorum.

- **Yapmamız gereken gelen her haberi basit bir virüs testinden geçirmek, üç soru soracaksınız:**

Esas haberin kaynağı kim?

Doğrulayan başka bir kaynak var mı?

Bu kişilerin bu haberden ortak bir çıkarları var mı?

Sakın ola önünüzdeki haftalarda sizi paniğe sürükleyecek haberleri bu testten geçirmeden başkasına yaymayın. Sonra çok üzülebilirsiniz.

> **Bilgi ile yorumu ayırın.** Bazen insanlar kendilerine kredibilite katması için yorumlarını itibarlı bir bilgi olarak sunarlar. Televizyon programlarında bu duruma neredeyse sosyal medya kadar rastlıyoruz. Konuyla hiç ilgisi ve bilgisi olmayan kişiler ahkam kesiyorlar. Panik anlarında bu durumlar artar. Aynı şekilde siz de sizi endişelendiren bir durum oluştuğunda tahmin veya yorum yapıyorsanız, açıkça belirtin. Tabii ki gerçek bilgisi olan kişilerden bilgi alın. Bugün her şeye rağmen ikinci evreye

nispeten sakin giriyorsak (vurdumduymaz değil) bunda Bilim Kurulu'nun çok büyük ağırlığının olduğu konusunda büyük çoğunluğumuz hemfikir. Şimdi hemen sorun, "Nereden biliyorsun Selim?" diye. Tabi ki yapılan güvenilir kamuoyu araştırmalarından.

- **Krizin arkasından ekonomik bir kriz gelme olasılığı var.** Ama bunun olabilmesi için yukarıda belirttiğimiz iki koşulun yerine gelmesi gerekir. Yani krizin önceden öngörülmemesi ve kontrol edilememesi. Herkes bir ekonomik kriz bekliyor. Demek ki bunu öngörebiliyoruz. Yine herkes ortaya çıkabilecek bir ekonomik durgunluğun veya kırılmanın nasıl kontrol edilebileceğini iyi kötü biliyor. Bu durumda çoğunluk ona göre pozisyon alır ve kriz çıkmaz. Daralma olur, zor günler geçiririz ama kriz olmaz.

Kriz nasıl olur? Eğer yukarıda bahsettiğimiz beşinci evreye girersek, yani gelişmiş ülkeler bu durumu fırsat görüp gelişmekte olan ülkeleri ekonomik, politik ve askeri olarak ezerlerse, durum bir anda yeni bir krize dönebilir.

Bu tahlilimi lütfen bir niyet okuma olarak almayın. Kimsenin ne yapacağını özellikle içinde bulunduğumuz ortamda tahmin edemeyiz. Ancak insanların sağduyularının baskın çıkarak daha adil ve sorumlu bir evrensel bir yönetişim modeli oluşturulmazsa işimiz zor.

- **Her kriz geçer.** Geçmeyen krize kriz değil, katastrof denir. O da ancak türümüzün ortadan kalktığı ya da yakın olduğu durumlardır. **Bu bir kriz ve geçecek.** Bu arada sakın işinizi aksatmayın. Bir birinize kenetlenin. İnsanlar daima bu gibi büyük sıkıntılardan birbirlerine kenetlenerek ve ortak bir gaye etrafında birleşerek çıkmışlardır. Gayeniz olmazsa hayat anlamsızlaşır ve depresyona girme olasılığınız artar.

İçinde bulunduğumuz bu evrede sakın ola hayatın anlamsızlığını düşünerek işinizden kopmayın aksine daha da sarılın ve gelecek evrenin geleceğini bilerek savaşın.

En önemlisi de tabii ki evde kalın, sağlıkla kalın.

Soru ve Yorumlar Makale hakkındaki soru ve görüşlerinizi duymaktan memnuniyet duyacağız. info@stratejico.com adresinden bize ulaşabilirsiniz.

Hakkımızda StratejiCo. 1987 yılından beri uluslararası firmalara ve kamu kurumlarına araştırma, analiz, stratejik yönlendirme, itibar yönetimi, kriz yönetimi, kurumsal değerler ve ilişkiler, organizasyonel dönüşüm ve çevik yapı yönetimi, çalışan ve sendika ilişkileri, hükümetle ilişkiler ve topluluk bağlılığı ve katılımı alanlarında hizmet sunan iletişim ve ilişki yönetimi konularında uzmanlaşmış bağımsız bir stratejik danışmanlık firmasıdır.